

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՓԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 11

ԸՍԹՆՈՒՄ, ՅՈՒՆԻՍ 28 1888

ԳԻՆՆԱԿ

ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՌՈՐԲ Ի ՄԻԱՅՆԱԼ ՆԱՀԱՆԳՍ

Միացեալ Նահանգաց մէջ ապրող Հայ գաղթականութեան ստուարագոյն մասը գործաւոր դասերն կը կազմեն։ Սաքա ընդհանրապէս մի քանի տեսակ գործերու մէջ կ'աշխատին։ մաս մը Ուսմըրի թելի գործարանին մէջ է։ մաս մը Նիւ-Ջէրսի Նահանգի մի քանի գործարանաց մէջ գտած է իր գործը և ուրիշ մաս մ'ալ ի Նիւ-Եորք փորագրութեամբ կը շինէ իր բաղդը։ Ի բաց առեալ սա վերջինն որ փոքր մաս մը կը կազմէ, մնացեալը սա սրտալ գաղտնիքն ունին թէ Միացեալ Նահանգաց մէջ ալ ուրիշ նոյնատեսակ գործարաններ կարելի չէ գտնել, այնպէս որ ստիպեալ են իրենց գիտցած մի քանի աշխատանոցներու մէջ միայն խռնել՝ շատ անգամ փոքրիկ շարտիականներ շինելով։ Ուսմըրի պատմական թելի գործարանն կարծուածէն աւելի վար զարկաւ։ Հայ աշուհը։ Եթէ Քարբերդի մեր աղագայինք այդչափ չի խռնէին այդ գործարանի շուրջ, այսօր այսչափ անտեղութեանց տեղի ի պիտի տրուէր։ Մի թէ այդ գործարանէն զատ ուրիշ գործարան չկ'այս սյս երկրին մէջ։

Հայ ուստայնաններն ալ նուազ նեղուած չեն գործի երեսէ։ Երբ 10—15 անգործներ ներկայանան, այդ վերջինք անկարող են գոյն աւթանացնել այն բողոքին որուն աւթանացած են իրենք։ վասն զի մէկ գործարանի մը մէջ այդչափ անձեր ընդունել տալու համար առ նուազն աւթաներ և երբեմն տարի պէտք է սպասել։ Այլէ զատ այս խռնման շատ անգամ գործարանի տեսէն նեղուած են յոյժ,

որովհետեւ այլուր գործ գտնելու անկարող նկատուեր են աշխատանոցին կողմէնէ։ ուստի այս վերջինն կուտայ Հոյոց մատարին գէշը, որով սորա աննշան շարտ թախաններ հազիւ կը շահին մեծ դժուարութեամբ։

Սակայն հարկ է գիտնալ թէ Միացեալ Նահանգաց մէջ շատ են թէ թելի և թէ մետաքսի գործարանք, մանաւանդ սա վերջիններն։

Ծառոց թիւն մը ընելու համար Հայ աշխատաւորաց մեր գալ թերթէն սկսեալ կը հրատարակենք Միացեալ Նահանգաց ամէն տեսակ մետաքսի և թելի գործարանաց հասցէներն։

ԲՈՂՈՔԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀՈՒՄԱՅԱՆՔ

Ամերիկայի բնիկ ժողովրդեան խոհուն և իրաւելի մասը կ'հաւատայ թէ երկրին մէջ ներքին պատերազմը ևս տեղի պիտի ունենայ մետաղայ ժառանգի մը մէջ ի մէջ Հռովմայականաց և Բողոքականաց, զուտ կրօնական պատերազմ մը՝ նախաձեռնութեան խնդրոյն նկատմամբ, այսինքն թէ՛ բողոքական թէ՛ հռովմայական կը բռնը պիտի տիրէ երկրին։ Սոյն խնդրոյն վերայ պայքարն տրոջն իսկ սկսած է, աչաց առջև տեղի ունեցած բանակաւք եթէ խաբուսիկ չեն։ Ժողովականք սկսած են ամէն կիրակի իրենց ժողովարաններուն մէջ քարոզել անսխալական վարդապետութեանց, պատմական յաւակնութեանց, կրօնական զեղծմանց, ազատ ուսումն չափաւորելու ջանից, դպրոցները կառավարելու ճգանք գէժ զորս կ'ընեն հռովմայականք և որոց աղղեցութիւնն

սկսած է զգալի ըլլալ շնորհիւ այն ազատ
 գաղթականութեան որուն վաթսուէն առ-
 հարիւրն իռլանտացի կամ իտալացի հը-
 ռովմայադաւանք են: Ճիշդութեամբ ընկե-
 րութիւններ կ'վստան հոս և ամենուրեք
 և ամենակարող են ատոնք: Նահանգներու
 ամբողջութեան յուսոյ խարխիւն՝ դպ-
 րոցը քայքայելու կ'տքնի ճիշդութեամբ ըն-
 կերութիւնը որուն մի ապացոյցը տունն
 անցեալ օրեր Պոսթոնի նման լուսաւորե-
 եալ և ազատամիտ քաղաքի մը դպրոցներէն
 միոյն մէջ պատահած մի օրինակաւ: Պոսթոն
 քաղաքի դպրոցներէ միոյն դա-
 սատու տեսուչն դասախօսութեան ժամա-
 նակ ճիշդութեամբ ընկերութիւնն յիշե-
 լու առթիւ մէկ քանի հեգնական ակնար-
 կութիւններ կ'ընէ սոյն ընկերութեանց
 դէմ՝ վկայութիւններ բերելով մասնաւոր
 մի դասագրքէ զոր աշակերտք անարգել
 կը կարդային մինչև ցարդ: Դասատու տես-
 չին այդ մասին տուած մեկնութեանց լու-
 րը դպրոցական տեսչութեան նախագա-
 հութեամբ պաշտօն վարող մասնաժողո-
 վոյ անդամոց ականջը կը հասնի որոնք
 յետ խորհրդակցութեան դասատուն պաշ-
 տօնանկ ընելէ վատ՝ ճիշդութեամբ դէմ
 վկայութիւններ քաղած դասատուներն
 ևս բոլոր դպրոցներէն հաւաքել տալով
 կը ջնջեն: Յիշել հարկ է աստանօր ասկայս
 թէ Պոսթոն քաղաքի դպրոցներու տե-
 սուչն ինչպէս նաև իւր նախագահութեան
 ներքե դպրոցները կառավարող մասնա-
 ժողովոյ անդամոց բոլորն ալ (զարմանա-
 լի դիպում) հռովմայադաւան են եղեր:
 Հետեւապէս զարմանալու բան մը չիկայ
 երբ դասատու մը պաշտօնանկ կ'ընեն և
 դասագրքեր կը ջնջեն դպրոցներէ որոց մի-
 ջոցաւ ճիշդութեանութիւնն կը նախատու-
 ւի: Աւելորդ չէ յիշել սա պարագայ նա-
 ևս թէ Պոսթոն քաղաքի քաղաքապետն
 ալ, կառավարական բոլոր պաշտօնեայք,
 ոստիկանք ամբողջովին և այլ իշխանութիւն
 ունեցող անձինք բոլորն ալ քանի քանի
 տարիներէ ի վեր իռլանտացի հռովմայա-
 դաւաններ են և պիտի մնան՝ քաղա-
 քին մէջ իռլանտացիներն մեծամասնու-
 թիւն կաղմեւնուն պատճառաւ: Նիւ-Եօրք
 քաղաքն և այլ ուրիշ մեծ քաղաքաց բո-
 լորն ալ այս վիճակին մէջ են: որովհետեւ
 իռլանտացին՝ Ամերիկայի ցամաքը ոտք կո-
 խած օրն իսկ պաշտօնատուն կերթայ և
 քաղաքացի կ'արձանագրուի՝ որպէս զի

ձայն ունենայ երկրին կառավարութեան
 մէջ: զի իռլանտացի մը ուր որ երթայ՝
 իշխելու մօք կ'երթայ, ոչ թէ ծառայե-
 լու: Բայց մենք դառնանք մեր պատմու-
 թեան: Մասնաժողովն՝ դասատու տեսու-
 չն պաշտօնանկ ըրած օրուան հետեւեալ
 օրն աղմուկը սկսաւ: բողոքական երեսու-
 նէ աւելի տարւեր յարանուանութեանց
 հաւատացեալներու քարոզիչներն՝ առա-
 ջին անգամ գալով, իրենց մէջ եղած ա-
 տելութիւնն մէկդի թողած՝ պատերազմ
 հրատարակեցին քաղաքին դպրոցական
 տեսչութեան դէմ, տունէ ի տուն շրջելով՝
 կ'իները, ծերերը և նախապաշարեալներն
 գրգռելով և որոց ընկերութեամբ ահա-
 գին միթիններ կաղմեցին ուր եղած ա-
 տենախօսութեանց, աղօթքներու և հոյ-
 հոյութեանց ո'չ չափը և ոչ սահմանը կար,
 բողոքելով դպրոցներու տեսչութեան, ճիշ-
 րութեամբ ընկերութեան, հռովմայ քահա-
 նայապետութեան և ընդհանուր հռովմայա-
 դաւանութեան դէմ, և վերջապէս յա-
 ջողեցան զպարոն դասատու տեսուչն վե-
 րահաստատել տալ իւր պաշտօնին մէջ:
 Բայց ինդիրը հոս չ'աւարտեցաւ և ոչ ալ
 փակուած է այն: օրուան ամենատաք ին-
 դիրն է բոլոր նահանգներուն մէջ: Աչաց
 առջև ունենալով յա պարագայ թէ՛ ինչ-
 պէս որ ըսինք արդէն՝ ժողովականաց քա-
 րողիչք կրակը վառ պահելու համար ա-
 մէն ջանք և ամէն ճարտարախօսութիւնք
 ի գործ կը դնեն մի անգամ ընդ միշտ վերջ
 տալու համար հռովմայական յաւակնու-
 թեանց: Գո'ւր ջանք: Վերջին օրեր մկրտա-
 կանք ևս շատ յուզուած լինել կ'երևին,
 զի ասոնք ալ սկսած են Հռովմի պատ-
 ոյն դէմ շանթեր արձակել: Ասոնց ալ պի-
 տի հետեւին ուրիշ բողոքական յարան-
 ուանութիւնք անտարակոյս: Ասոնցմէ վատ
 տշխարհական քաղաքացիք ալ իրենց կող-
 մանէ ժողովներ կը կազմեն ուրիշեր և դէմ
 վիճաբանութիւնք տեղի կ'ունենան, և ա-
 մէն անհատ իւր անձնական կարծիքը կը
 յայտարարէ՝ հռովմայական ոստակոխու-
 թեանց դարման մը ցոյց տալով: Հռով-
 մայադաւանք ալ իրենց կողմանէ անդա-
 դար կը գործեն: Եկեղեցին իւր ահար-
 կու ազդեցութիւնն կը բանեցնէ հաւա-
 տացելոց վրայ: Ճիշդութեամբ արդէն գոր-
 ծօն ընկերութիւն մը, կը գործեն դը-
 րամական այլ և այլ միջոցներ գործա-
 ծելով որոց միացեալ աղմուկը խիստ մեծ

է. առաջ գտելիք արդիւնքը հետաքրքրա-
կան, իսկ պատեւրացման ի մէջ երկուց
հասկառակ վարդապետութեանց սկսած է
անվերջութեան լսանալուսով մը ժողովրդ-
եան մէջ:

Մեղ Հայոցս մեծամարտական պէտք է
ըլլայ Ամերիկացոց կրօնական պատեւրա-
ւոր պատմութիւնը: Հակառակորդ եկե-
ղեցեաց երկուքն ալ մեր հայրենեաց մէջ
մարդսրտութեամբ զբաղած միջոցին ահա
այն սատիճան ստեղծելի պատեւրացման կա-
կար Ամերիկայի մէջ ուր կամ Հռովմայի
վարդապետութիւնը պէտք է իրենց հակա-
դրոշմականութիւնը այս երկրի մէջ լոկ երկ-
րորդական կրօն մը պիտի մտնայ: Ամէն
պատեւրացի մէջ ամերիկեան երկիրը պիտի
լինի փոքրագոյն ընդհանրութեան կամ
թէ հռովմայադատանութեան ինչ տեսակ
նախքէ շինուած լինելը տպացոյցանող:

Մ.

ԹԱՄԿԱՎԱՐԱՆԱՆՈՅ ՓՈՈՒՆ—ՆԱՅՆԱԳԱՀԱԿԱՆ
ԸՆՏՐԵԼԻՆ

ՍԷՆ Ժ. ԹՈՒՐՄԱՆ

ԱՅՆԱԳԱՀԱՆՈՅ ԵՐԿԱՐԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ
ՀԱՐՑ ՊԱՏԱՍԻԱՆ ՄԸ

- Քանի մըն երկայնութեամբ երկաթ-
ուղի կայ Միացեալ Նահանգաց մէջ:
- 150 հազար վեց հարիւր մըն:
- Այդչափ երկաթուղիներ քանի տար-
ածախքով շինուած են:
- Ինչ երկրի տարածքով:
- Երկաթուղեաց պաշտօնեայք քանի են:
- Մէկ միլիոն երկու հարիւր մէկ հազար
և չորս:
- Առաջին վայրաշարժն ո՞վ շինեց այս
երկրի մէջ:

- Փիթըր Փափըր անուն անձն որ մե-
ծած է այժմ:
- Երկրին երկու շարուած պողպատեայ
գիծերն որչափ կը զիմանան:
- 18 տարի չափ:
- Շողեկառաց իւրաքանչիւր կառք քանի
տողարով կը շինուի:
- 15-17 հազար տողարով:
- Իւրաքանչիւր վայրաշարժ քանի տո-
լարի արժէք ունի:
- 8500 տողարի:
- Ամենէ երկայն թիւնէն որն է Ամերի-
կայի մէջ և որչափ երկայնութիւն ունի:
- Հիւսաք կոչուածն որոյ երկայնութիւնն
է 5 երեք չորարդ մըն:
- Ամենէ բարձր երկաթուղին որն է:
- Տանվէրի և Րիօ Կրանտի Մարչալ կոչ-
ուած լերան անցքը որ 108,52 սանաչափ բարձ-
րութիւն ունի:
- Երկաթուղեաց ամենէ բարձր կամուրջն
որն է և քանի սանաչափ:
- Իրի կոչուած երկաթուղեոյ ընկերու-
թեան կամուրջներէն մին որու բարձրութիւնն
է 305 սանաչափ:
- Ամենէ երկայն կամուրջն որն է:
- Փոքրիկի կամուրջն որոյ երկայնութիւնն
է 548 սանաչափ:
- Ամենէ երկայն ուղի որ ընկերութեան
կը վերաբերի և քանի մըն երկաթուղի ու-
նի այդ ընկերութիւնն:
- Այս իսկ թօփէքա և Ստեթա ճի կոչված
ընկերութիւնն, որոյ երկաթուղեաց երկայ-
նութիւնն ութը հազար մընէ աւելի է:
- Ամենէ բազմաթիւ ճանապարհորդ տա-
նալ երկաթուղին որն է:
- Նիւ Եորք քաղաքի Մանհատան կոչուած
ընկերութիւնն որ տարին 191 միլիոն 855 հա-
զար ուղևոր կը տանի:
- Ամենէ արագ ժամանակն որ ընկերու-
թեան երկաթուղին ըրած է:
- Ֆիլադելֆիա և Ռիաթիկ ընկերութեան
կառախումբն 95 վայրկեանի մէջ 92 մըն ճամ-
բայ առած է:
- Ճերգի Սիթիէ մինչ Սան Պրանչիսկօ
կառախումբն մը որչափ ժամանակէն կ'հասնի:
- Յօր 7 ժամ 39 վայրկեան ու 18 ման-
րերկրորդի մէջ, որ տեղի ունեցաւ 1881 թուա
կանին:
- Երկաթուղեաց վտանգներէն պատա-
հած մահերն քանի են:
- Իւրաքանչիւր տարւ միլիոն ճանապար-
հորդէն տարին մէկ անձ կը մեռնի ու հաւա-
սար է այն մեռնողներուն որք իւրաքանչիւր
տարի իրենց տուներու պատուհաններէն՝ ան-
զգուշութեան պատճառաւ՝ վար կիշնան ու
կը կորսնցունեն իրենց կեանքն:

ՀԱՅՔ ՅՈՒՍԹԵՐ

Ուսթըր, Յուլիս 25

Հայր Քոնսթանտին հռոմէական խաչապահի քահանայ քաղաքիս մէջ մեծ համբաւ կը վայելէ թէ՛ իբրեւ արթուն հովիւ և թէ՛ իբրեւ մի բարի մարդ։ Պերճախօս ատենաբան, բարեսիրտ քրիստոնէայ, կատարելապէս ուսեալ դրագէտ, լեզուագէտ և համակրելի բնաւորութեան տէր մի անձ է այդ յիսնամեայ քարոզիչն Ս. Սիրա կոչուած եկեղեցւոյն։ Քաղաքիս ուսեալ դասը, պաշտօնական մարմինն, գիտութեանց կոճառներն ու բոլորն ալ կը յարգեն զինքը ո՛չ թէ միայն որովհետեւ քահանայ մէջ, այլ որովհետեւ գիտութեան և յառաջագիմութեան սրեներէ մին է քաղաքիս մէջ։ միթիւնկներու կը նախագահէ, ժողովներու մէջ կը տրամաբանէ, աղքատի ձեռք կը կառկարէ և հարուստին զգաստութիւն կը քարոզէ։ Մեր Ուսթըր քաղաքին մէջ հաստատուած օրէն ի վեր կը փափաքէինք տեսակցելու պատիւն առնենալ այդ ամենատիրելի անձնաւորութեան հետ, ըստ կարելոյն պարկեշտ մէկ քանի Հայերու ընկերակցութեամբ՝ մեր աղքայնոցն կրած անլուր նախատանայ դարման խնդրելու համար, վստահ լինելով թէ իրլանտայի խուժանի սանձն իւր ձեռաց մէջ է. ու իր հրամանն պատգամ՝ մէջ յաշտ հռոմէական ժողովրդեան, այլ մինչև ցարդ անկարող եղած էինք գոհացնել մեր փափաքը, կիրթ, քաղաքավար և աղային արժանապատուութեան նախասնձախնդիր մի ընկեր գտնել անկարող լինելուս պատճառաւ։ Վերջի օրեր դիպուածը այնպէս բերաւ որ կիրակի օր մը իւր քարոզած եկեղեցին դացինք և պատիւն ունեցանք ոչ միայն տեսակցիլ իւր հետ այլ և երկու ժամէ աւելի կարճեաց փոխանակութիւն մը ըրինք աղքային, կրօնական և քաղաքական խնդրոց վրայ։ Հայր Քոնսթանտին քովն մեկնելով սա տալաւորութիւնը ունեցանք թէ՛ ինչպէս ողբացեալ Օտեան էֆէնտին կ'ըսէր իւր գրութեանց միոյն մէջ, — «ամէն հռոմէական քահանայ իրօք ճիշդելի մը չէ»։ սոցա մէջ ևս կը գտնուին բարի և առաքինի քահանայք որոց պաշտօնն մարդկային սեռի բարեւաւորութիւնն է առանց կրօնի և ազգի խտրութեան և այդ բարի անձնաւորութեանց մէջ նախանձելի գիրք մը պէտք է լռնէ մեր քաղաքացի քահանայն։ Ի մէջ այլոց երբ խնդրեցինք Ն. Արժանապատուութեանէն ծանուցանել իւր հօտին թէ Ուսթըր գտնուող Հայք թէև անուս և աղքատ, այլ մեծաւ մասամբ բարի և առաքինի անձինք են և միայն մէկ երկու երկոտասան-

եակ հեռացած են մայր եկեղեցին։ հազիւ երկու հոգի կ'ուն որք հռոմէայ եկեղեցւոյն դաւանութիւնը ընդունած են, իսկ չորս հարիւրէ աւելի անձինք հաշտաւոր դաւակ են այն պատմական Լուսաւորչականաց եկեղեցւոյն։ Հայր Քոնսթանտին զարմանալով զարմացաւ կեդրոնական Վարչութեան անհոգութեան վերայ որ անհովիւ և անաշտական թողած է այդչափ բազմաթիւ ժողովուրդ մը, ի մասնաւորի անանկ երկրի մը մէջ ուր մարդորսութիւնն արուեստ մը եղած է, մանաւանդ երբ որք որսորդին չափ զխառնութիւն հունի. այսու ամենայնիւ յօժարութեամբ ընդունեց մեր խնդիրը և մարդասիրաբար խոտտացաւ թէ եկեղեցւոյն բեմն և թէ լրագրաց միջոցաւ ծանուցանել ընդհանուր հաւատացելոց թէ մեք Հայերս գէթ Իւլանտացւոց չափ քրիստոնէայ ենք։ Քահանան անցեալ կիրակի օր իւր ծանուցմանց մէջ յիշելէ վերջ՝ քաղաքիս լրագիրներէն միոյն մէջ ևս երկար նամակ մը գրած է որմէ քաղաւածներ կ'ընեմ ի գիտութիւն ընթերցողաց։ Հայր Քոնսթանտին կ'ըսէ՝ «Եկեղեցական պատմութեանց մէջ ամենափայլուն էջեր կը պարունակէ Հայոց երկիրը, ուր քրիստոնէութեան հաւատը ընդունող աղքաց մէջ ամենատաղնիկն ընէ մին էր Հայ աղգը։ Թաթլիոս առաքելոյն քարոզութեամբ Քրիստոսէ 34 տարի վերջ քրիստոնէութիւն հաստատուեցաւ իրենց մէջ։ Արգար թագաւորի գաւառութիւնը, Ս. Լուսաւորչի քարոզութիւնը և հալածանք կրելը, Պարսիկ բռնակալաց և կռապաշտութեան դէմ պատերազմելով յաղթող հանդիսանալէ վերջ քրիստոնէութեան ծաւալումը, Մեծն Ներսէսի ընտրութիւնը, վերականգնումն հաւատոյ և ուսման ծաւալումը նշանակելէ վերջ կը պատմէ թէ ինչպէս Աստուածաշունչ գրքերն թարգմանուեցան 428 ին, ու ինչ մեծ պատիւ բերին ազգին Մեսրոպ և Սահակ՝ ազգին տառերը հնարելով 406 թուականին։ Վարդան Զօրավարի պատմութիւնն ընելով կ'ըսէ՝ «Հին պատմութեանց մէջ ամենագեղեցիկ պատմութիւն մէջ այն սուրբ պատերազմի պատմութիւնը որ Հայք մղեցին առաջնորդութեամբ Վարդան Զօրավարի՝ իրենց կրօն և ազգութիւնը պաշտպանելու համար։ Բազմաթիւ քաջ Հայք մարտիրոսի տրին թափեցին և որուն արգիւնքը՝ Պարսիկ կռաւարի մը Հայաստանի մէջ նստիլն եղաւ։» Բարի քահանան յոյժ երկարօրէն կը գրէ մեր աղքային անցեալ պատմութեան վերայօք զորոնք հոս նշանակելն խոհեմութիւն չէ այլ և այլ կառավարութեանց դիւրագեղածութիւնը չը վիրաւորելու համար. և կը փակէ նամակը մեր ժամանակակից պատմու-

Թեանց մէջ մինչեւ Հասունեանց վճ. և ուղղութիւնը, առանց և ոչ յիշելու բողբոջանութեան ևս մեր մէջ մուտ գտնելն :
Մ. Թ. Օ. Փ. ՀԱՆՆԵԱՆ

ՔԱՂՈՒԱԾՔ «ՄԻՇԸՆԸՐԻ ՀԷՌԱԼՏ» ԷՆ

Մայիսի Թիւ

Մեր աղգոյնոց դադարաւոր մը տարւել համար թէ մշակոնորք ինչեւ և ինչպէս կը գըրեն մեր և մեր դրոցի աղգելու վրայ, «Արեգակ»-ի աշխատակիցներէն մին խոստացած է յիշեալ թերթէն քաղուածներ հրատարակել շարաթմար թերթի մէջ : Այսօր կը հրատարակենք մեր աշխատակցի առաջին քաղուածը :

Տր. Փարմէի կը գրէ Տրապիզոնէն տարւով մանրամասն տեղեկութիւն ՅՄ տարուան գործոց վրայ որ կը ցուցնէ թէ գործը շարունակական և առողջ աճում ունեցեր է : Կըսէ նաեւ թէ Օրատի Յոյն եղբարք այժմ թուում 200, որոշած են բաժնուիլ և իրենց համար ունենալ առանձին յոյն քաղաքի մը : Սոքս բացած են դպրոց մը աղջկանց համար որ է քաղաքի միակ իգական կրթարանն :

Գործին զգալի բախում մը տրուած է գէորի յառաջադիմութիւն, այցելութեամբ Տր. Փօնոթիանի : Զմիւռնիոյ Աւետարանական Գաղտնիքութիւնն իւր խնամոց ներքեւ պիտի առնէ Օրատի գաւառին յունական գործը : Օրատի Հայերը սրբ այժմ բողբոջին ազատ են, մեծ ու բազմապատիկ աշխոյժով ու ջանքով ընդգրկած են գործը և կը կարծուի թէ նմանը չի տեսնուած յաջողութիւն պիտի տեսնուի : Աղբայրութեան սոյն անջատումն թէ և չէ ըստ կամաց Տր. Փարմէի, սակայն նա կը հաւատայ թէ երկնային կարգադրութիւն մ'է :

Օր. Մըք Քալլի կը գրէ Զմիւռնիայէն — Վստահ եմ թէ մէկ կիւրակի մը աստ լաւադոյն տեղեկութիւն մը կուտայ գործին վրայ, քան ո՛ր և է ուրիշ միջոց մը : Առաւօտեան ժամը ինն ու կէսին հայերէն ժողով ունինք եկեղեցւոյ մէջ, մինչդեռ նոյն ատեն Յունական կիրակն. դպրոց կայ նախապատրաստական դպրոցի և կից դատարանաց մէջ, ուր թէ Օր. Լօրէնս և թէ Ես կարգեր ունինք : Տառնուկիսին Յունական պաշտօն կը կատարուի «Բէսթ»-ի մէջ և ժամը եօթին ուրիշ ժողով մը ժողովարանին մէջ : Պրն. Մըքնօթըն կ'նայի սոյն ժողովին որուն ներկայ կը լինի խիստ մեծ բազմութիւն մը :

Ճիշտ նոյն ժաման Յոյնք ժողով մը ունին մարզարանի մէջ : Ասիկայ իրապէս է գործողաց ժողով և բողբոջն աւելի հետաքրքրական : Լուրեր կ'ստանանք բացակայ անդամներէ և քոյր եկեղեցիներէ : Եղբարք տեղեկութիւններ կուտան շարթման մէջ բրած գործոյ վերայ, ինչպէս այցելել տունները, հիւս դատարաններ, տեսարաններ ցրուել, վիճել հարցանողայ հետ և այլն :

Կ. Պօլիս, Կէտիկ-Փաշայէն Օր. Թալիքը կը գրէ : — «Կազմողի հանգէսն յետոյ կ'սպասէինք տեսնել մեր կիրակնօրեայ դպրոցի թը ուոյ սովորական պակասիլը, սակայն դեռ չ'տեսանք : Յաճախողք բնաւ ատեն մը այնչափ ոտուար եղած չէն, սրջափ այժմ և հետեւորար գործը ուղածնուն շափ լաւ չենք կրնար յառաջ տանել ներկայ պարագայից ներքեւ :

Կը թերագրեն մեզ ու շափաւոր թիւ մը դնենք յաճախողաց և մե. դրունք գոյցներ խոնհալ ամբոյսին դէմ : Այսպէս ընել չենք ուզեր, զի այս կերպով գործելով դրկուած կը լինին դուրս մնացողք Աւետարանի ուսումնէն : Լաւագոյն կը համարինք հրաւիրել զամէն և ընել զոր ինչ կարող ենք յուսով լաւագոյն ընել կամաց և աստիճանարար :

Առանցքը որոյ վրայ կը դառնայ մեր ամբողջ գործը, է կիրակնօրեայ դպրոցը և հետեւապէս կը համարինք զայն խիստ կարեւոր : Մեր երկօրեայ դպրոցը յաճախող յիսուն աշակերտաց բոլորն ալ կանոնաւոր անդամ են կիրակնօրեայ դպրոցին՝ միայն մէկ բացառութեամբ : . . . »

Ասոնցմէ զատ սոյն թուոյ մէջ կայ երկար նամակ մը ևս՝ գրուած Պատ. Պ աւնէ, Քարբերդէն : Նամակը ճամբորդութեան մը պատմութիւնն է Տիգրանակերտի Քրդախոս Գաւառաց մէջ :

Յունիսի թուէն պիտի քաղենք հասուածներ Զմիւռնիայէն և Մարտիանէն նաեւ Առանայէն :

Ա.Զ.Դ.

Փոխադրութեան պատճառաւ Արեգակի յառաջիկայ թիւն իւր որոշեալ ժամանակէն քանի մը օր վերջը միայն պիտի կրնայ հրատարակուիլ :

— Տիգրանակերտցի ոսկերիչ Պ. Սամուէլ անուն անձի մը հասցէն կու գէ իմանալ մի հայ երիտասարդ. եթէ գիտցողք հաճին զայն հաղարդել յիշեալ ին, շնորհապարտ պիտի կացուցանեն զայն : Գրեւ Արեգակի իմ քաղաքութեան :

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ա. Զ. Գ. Ա. Յ. Ի. Ն.

Կ. Պօլսոյ խառն ժողովն Պատրիարքական տեղապահի ընտրութիւն կատարելով, Գեր. Սիմէոն Եպիս. Սէֆէրեան ընտրուած է քուէից առաւելութեամբ:

Լուր կուտան մեզ թէ Նիւ Եորքի մէջ երկու հայ երիտասարդներ ձերբակալուած են վերջերս: Սոցա միոյն անունն է Գ. Մ. Եսէն, իսկ միւսինը լսած չենք տակաւին:

Ուսթըրէն հետեւեալն կը գրեն մեզ յուլիս 25 թուականաւ.

«Ամսոյս 22 ըդ օրը, կիւրակի քաղաքս գտնուող բողոքական Հայոց յաճախած եկեղեցւոյ մէջ անվարձ ականջներու անհաճոյ մի բաւական ազմակից ցոյց եղեր է որոյ պատճառն հետեւեալն է:

1887 սեպտեմբերի 24-ին Քարբերդի Ս. Յակոբ թաղէն Պաղտասար Մարկոսեան անուն երիտասարդ մը կը մեռնի քաղաքիս մէջ, որոյ թաղման և այլ ծախսերն հոգալու համար, ընդհանուր հայ գաղթականներէն դրամ կը հաւաքեն մի քանի անձինք, առանց ստիպոյն օրինաւոր հաշիւ մը տալով ժողովրդեան՝ հաւաքուած դրամի ինչ կերպիւ ծախսուած լինելն ապացուցանող: Ասկէ ծագում կառնէ կասկած մը թէ հաւաքիչք ննջեցեալի ծախուց պատրուակաւ ժողովուած դրամներու մէկ մասը [այսինքն իւրաքանչիւր հաւաքիչ հինգ տողար օրական] վար կը դնեն իրենց անձնական ծառայութեանց փոխարէն: Սոյն սովորականութիւն հիմնաւոր է թէ չէ յայտնի չէ, յայտնի չէ նաեւ թէ որչափ դրամ հաւաքուած և ուր ծախսուած է: Իրաց այս անորոշ վիճակին մէջ և վերջի օրեր վայրաշարժի տակ ջախջախեալ երիտասարդի թաղման ծախուց համար դրամ հաւաքելու առթիւն, այս անցեալ տարուան խնդիրն նորէն երևան կը ելնէ: Թէպէտ և հինգ վեց ամիսներէ ի վեր սոյն ամբաստանութիւն բերնէ բերան կը չըջապայէր ժողովրդեան մէկ դասուն մէջ, բայց, ինչպէս որ ըսինք, անցեալ կիւրակի օր ժողովարանին մէջ անհաճոյ ցոյցեր տեղի կուենան հաւաքչաց դէմ՝ ամբաստանելով զիրենք թէ հաշիւ չեն տար և թէ ուր ծախսեցին հաւաքեալ ստակներն չեն ըսեր ևն: Ինքնաբեր հաւաքիչք ևս իրենց կողմէ կը ջանան համոզել ժողովուրդն թէ իրենք հաշիւներն տրուին ժամանակին՝ և ոչ ալ մի տողար անձնական ծառայութեանց համար վար դնելով: Թէ այս երկու հակառակ պատմութեանց որոն է

ձմարիտը գիտնալու համար տեղւոյն վրայ գտնուելու, Հայոց վարքն ու բարքը ուսումնասիրելու է մէկը, որպէսզի կարողանայ վճռել թէ ուր է անիրաւութիւնն և ուր է ճշմարտութիւնն: Իսկ գալով այս մասին մեր գոյսը ցած կարծեաց, յաւաք իկային պիտի գրենք:

Ն Ե Ր Ք Ի Ն

Պ. Ճէյմս Պէյն, Մէյն նահանգի հանրապարական քաղաքագէտն որ քանի ամիսներէ ի վեր Եւրոպիոյ այլ և այլ կողմերը կ'այցելէ իւր խանգարեալ առողջութիւնը դարմանելու համար, յառաջիկայ ամիսն պիտի մեկնի Անգլիայէն՝ և որուն Նիւ-Եորքի մէջ ընդունելութեան համար մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնեն հանրապարականք, որոց ընտրելին էր 1884-ին: Ընդունելութեան համար երկու միլիոն տողար ծախք պիտի ըլլայ իրեն: Երկրին ամէն կողմէն քաղաքացիք պիտի հրաւիրուին Նիւ-Եորք գալ ուր երկու հարիւրի չափ շոգենաւակներու միջոցաւ հանրածանօթ Քաղաքագէտն դիմաւորել պիտի երթան մինչև Սէնտի Հուք կոչուած տեղը: Ընդունելութեան երեկոյին հրախաղութիւնք, նուագարանք, ատենախօսութիւնք և այլ զբօսանքներ տեղի պիտի ունենան թէ Նիւ-Եորքի և թէ ուրիշ մեծ քաղաքաց մէջ ի պատիւ հանրապարականաց յուսարեկ քաղաքագէտի, և այս կերպով փոքր ինչ միսթարութիւն և զփօփանք պիտի լինի ծերուկ քաղաքագէտին՝ Շիքակոյի ընդհանրական ժողովոյն մէջ նախագահական ընտրելութիւնն մի անյաջող ելք ունեցած լինելուն պատճառաւ: Կորուսեալ դատի մը այս ատրիճան ցոյց կարժէ թէ ոչ հանրապարականաց գիտնալիքն է, այսու ամենայնիւ ցոյց կուտայ անգամ մը ևս թէ որչափ խոր արմատ թողած է իւր կուսակցաց արտին մէջ Պ. Պէյն:

«Ասպետք Աշխատաւորաց» անուն գործաւորական մեծ միութիւնն որ երբեմն տիրաբար կը գործէր Միացեալ Նահանգաց մէջ, այժմ սկսած է տկարանալ և կրնն թէ շատ տարիներ չանցած սոցա ալ անունն պիտի մնայ միայն հրապարակի վրայ: 1886-ի յուլիսին այս ընկերութեան անդամոց թիւն էր 729,259, յաջորդ յուլիսին այս թիւն իջաւ 548,672-ի, իսկ ներկայ տարուան տեղեկագիրը ցոյց կուտայ 548,672 անդամներ միայն:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Գողթականաց վիճակն ու կացութիւնն քննելու համար կազմուած յանձնաժողովն պի

տի այցելէ նախ նիւ եօրքի Մըլլաբըրի փողոցը ու չիմաստանցեաց թաղերն . յետոյ նոյն մարմինն պիտի այցելէ Պոսթոն, Սան Ֆրանչիսկո եւ այն ամէն կողմերն ուր գողթական խումբեր կապրին աղքատութեան մէջ :

— Յունիսի 12 էն մինչ յուլիս 12 նիւ եօրք հասնող խաւացի գողթականաց թիւն է 35,630 :

— Քալիֆորնիոյ վարի կողմերն ոսկիի հանք մը գտնուած է նորէն :

Ալէն Ժ. Թուրման ընտրութենէ առաջ նիւ եօրք պիտի այցելէ :

— Հարուստ արծաթի հանք մ'ալ գտնուած է Բուպի Գրէյ կեռան մօտ :

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

Գաղիացի Պ. Ժովիս անուն նշանաւոր օգագէտն դալ ամառ լ'Աթլանթիք անուն օգագարիկով Ատլանտեանէն անցնելու յանգրդէն նպատակն ունի :

— Գաշնադրութեան մը համեմատ Պ. Էտիւրնի, մեծ ելեքարագէտ հնարչին բոլոր գիւտերն, մինչև 15 տարի պիտի վաճառուէին միայն « Էտիւրն Փօնօկրաֆ Գրմինի » ընկերութեանը : Սակայն վերջերս յիշեալ ընկերութիւնն իւր այս իրաւունքն մէկ միլիոն տոլարի վաճառեց Փիճլըրկի ձէս Հ. Լիփլէյքօթ անուն անձի մը :

— Ս. Պապն չի կրնալով համաձայնիլ Իտալական կառավարութեան հետ Հոսովէն մեկ նիլ կ'ուզէ :

— Տիկին Փարնէլ նշանաւոր Իռլանտացիին մայրն, յառաջիկայ Օգոստոսի 15 ին ներկայ պիտի գտնուի Համագգային Սագազութեան Միութիւն անուն խումբի ընդհանուր ժողովին ի Միսթիկ, Քանթիքթիքթի :

— Գերութիւնը վերցուած է Աւստրիացէ ե իւր տիրապետած երկիրներէ 1783 ին, Գաղիայէ ե իւր երկիրներէ՝ 1794 ին, Պօլիվիայէն՝ 1727 ին, Մէկսիքոյէ՝ 1828 ին, Անգղիայէ ե իւր երկիրներէ՝ 1834 ին, Արևելեան Հնդկաստանէ՝ 1838 ին, Վէնէզուէլայէն՝ 1832 ին, Միացեալ Նահանգներէ՝ 1865 ին, Գուպայէն՝ 1886 ին, իսկ Պրազիլիայէն՝ այս տարի :

— Պրանքֆորթցի նկարիչ մը, Թրապիս անուն՝ 1864 ին նիւ-եօրք եկաւ, որ շատ հանրաւոր էր իւր արուեստին մէջ : Աս անձ յիշատակ մը թողլու համար օր մը Ուաշինկթընի մէջ պատահելով Նախագահ Լինքոլնի կը խնդրէ իրմէ իւր պատկերն նկարել . նախագահն կը ընդունի ե նկարիչն կսկսի իւր գործին զոր կը լրացնէ ի Պրանքֆորթ, Լինքոլնի սպան ումէն երկու չարաթ առաջ : Տեղւոյն ամե-

րիկեան դեսպանն տեսնելով զայն կը գնէ ու երկար ատեն դեսպանատան մէջ մնալէ յետոյ՝ քանի մը տարի առաջ Ամերիկայ կը զրկուի : Մերակուսի անգամներէն մին՝ վերջերս առաջարկած է 15,000 տոլարի գնել զայն ճերմակ տան համար :

Տիկին Լինքոլն, նահատակ նախագահի ծերացած ամուսինն անցեալ օր տեսնելով իւր ան այդ գեղեցիկ պատկերն՝ մարելով ինկաւ :

Նկարն ունի ճիշտ այն սեծութիւնն զոր ինչ ունէր անմահանալի Նահատակը :

ԶՈՒՍԲԱՆՈՒԹ

— Խմրագիրն ներսն է, հարցոյց գիւղացի մը խմրագրատան դուռն ընկալով

— Այո, պատասխանեց գրասեղանին առջև նստած մարդն :

— Կրնաք ինձ ըսել թէ ուր կրնամ գինքն տեսնել :

— Ես եմ խմրագիրն :

— Հօ, հօ :

— Անշուշտ ես եմ, եթէ ըսելիք մ'ունիք խօսեցէք :

— Լաւ . բայց կը զարմանամ, վասն զի ձեր ու սովորական մահկանացուաց մէջ տարբերութիւն մը չեմ տեսնիր :

Շնորհակալութեամբ ստացանք ՀԱՆՐԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅԻ յուլիսի թիւն հետեւեալ պարտականութեամբ

ՈՒՍՈՒՄՆՄԿԱՆ

ԲԱՆԱՄԻՐԱԿԱՆ — Տառադարձութեան խնդիր — Հիւպլիան եւ Արեւմտեան հայ արտասանութիւնն — Հետազօտութիւնը նախնեաց ռամկօրէնքն վրայ

ԳՐԱԿԱՆ — Ռուսահայոց գրականութիւնը — Ազգային հրատարակութիւնը 1887 տարւոյ :

ՄԱՏՆԱԽՍԱԿԱՆ — Պատմութիւն Ղեւոնդեայ մեծի վարդապետի Հայոց : — Ստեփանոսի տարօնեցւոյ Ասողկան Պատմութիւն տիեզերական — Յուցակ Հայկական Զեւազրաց Պերլինի Արքունի Մատենադարանին :

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

ՆՈՐԱՆՈՒՐԹ — ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ — ՄԱՆՐԱՆՈՒՐԹ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ (Պատկերազարդ)

ՄԱՍԻՍ
ԱՄՍԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
 ԵՒ
ԳԻՏԱԿԱՆ

Կը հրատարակուի ամէն ամսոյ սկիզբըն. բաժանորդագրութեան գինն է թէ Պոլսոյ և թէ գաւառաց համար տարեկան մէկ քառորդ ոսկի — ձեռքէ կը ծախուի հատը 40 փարայի:

ՄԱՍԻՍԻ բաժանորդագրուիլ ուղղանձիւք պարտին գլխիւ «Մասիս» ի խմբագրութեան Ղալաթիա, Նորատունկեան խան կոստանդնուպոլիս

ՆԵՐՍԷՍԻ ԵՒ ԱԼԻՇԱՆԻ

Պատկերներն պատրաստել տուած ենք ընտիր թանձրաքարտի վրայ թէ « ալպիւմի մէջ դրուելու և թէ առանձին շրջանակաւ պատէն կտրուելու սովորական մեծութեամբ: Առաջ իններու իւրաքանչիւրն կարժէ 5 սէնթ, իսկ մեծերու հատը 10 սէնթ: Թղթատարի ծախք մեր վրայ է: Գներն կանխիկ: Տեղական նամակադրով կընդունինք:

ՌՈՒՍԱՀԱՅ ԼՐԱԳՐԱՅ ԹԱՅՄԱՋ Ն

ՄՇԱԿ

Կ' ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՇԱՐԱԹԸ 5 ԱՆԳԱՄ

Տարեկան գինն է 10 ռուբլ, կէս տարեկանը 6 ռ. Բաժանորդագրուիլ ուզող ամերիկեան Հայք կը հրաւիրուին դիմել Արեգակ ի խմբագրութեան՝ անձամբ կամ նամակաւ:

“ՄՇԱԿ” ԿԱՐԴԱՅԷՔ

Տէր—Խմբագիր Հ. ԷԿԻՆԵԱՆ

ՏՊԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՂԱԿ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԱՐԵՂԱԿ
ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

— ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ —

Ամերիկայի համար տարեկան 2 ու կէս տղար, վեցամեայ 1 ու կէս տղար թուրքոյ համար տարեկան 2 ու կէս մէճլո, վեցամեայ 1 ու կէս մէճլո եւրոպայի և այլ երկրներու համար տարեկան 12 ֆր., վեցամեայ 7 ֆր. Դուքա զրկուած Լքագաց ճամբու ծախքը խմբագրութեան վրայ է: Բաժանորդագրներն կԱՆԹԻԿ վճարելի են 2ի հրատարակուած նամակէն. ետ չի տրուիր: Ծանուցումներ կ'ընդունուին հայերէն, անգլիարէն ու գաղղարէն լեզուներով:

— ԳՈՐԾԱԿԱԼ ՈՒԹԻՒՆ Ք —

Կոստանդնուպոլիս	Պատուարժան Վարչութիւն «Արեւելք» ի
Զմիւռնիա	Տ. Յ. Փափաղեան և Վահան Անտոնեան
Իսկէնդէր	Տ. Գեղամ Տ. Գրիգորեան
Փանիդէ	Տ. Կ. Խօսքանց
Սամոն և Տրապիզոն	Տ. Միհրան Քիւրքճեան
Ատանա	Տ. Պետրոս Ուրփալեան
Տիգրանակերտ	Արժ. Տ. Յովհ. Գէն. Պաղտատարեան
Նիւ ետրք	Տ. Յակոբ Իսկեան
Ճէրդի Սիթի	Տ. Հաբարճում Ճամճեան
Ուսթըր	Տ. Ե. Թորոսեան

Հասցէ
 T o the Editor of THE ARÉKAG, Stirling, (Morris Co.) N. J. U.S. America